

УДК 37.091.3
ББК 74.202.5
К77

Кравцова Н. М.

К77 Українська мова. 2 клас. I семестр (за підручником М. С. Вашуленка, С. Г. Дубовик) / Н. М. Кравцова, О. Д. Придаток. — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — 223, [1] с. — (Серія «Початкова школа. Мій конспект») ISBN 978-617-00-2973-7.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки компетентнісно орієнтованих уроків української мови у 2-му класі (I семестр), складені відповідно до вимог оновленої навчальної програми (у редакції 2016 р.), Орієнтовних вимог до оцінювання навчальних досягнень учнів 1–4-х класів (Наказ МОН від 19. 08. 2016 № 1009) за підручником М. С. Вашуленка, С. Г. Дубовик (К. : Видавничий дім «Освіта», 2012).

Зміст конспектів уроків дібраний із метою формування в учнів *предметних компетентностей* (формування мовних знань та вмінь; формування та розвиток навичок мовленнєвої діяльності) та *ключових компетентностей*, зокрема: *комунікативної* (здатність успішно користуватися мовою (всіма видами мовленнєвої діяльності) в процесі спілкування; пізнання навколишнього світу; розв'язування життєво важливих завдань); *соціокультурної* (загальнокультурний розвиток учнів; адаптація їх до життя в певному соціальному середовищі; громадянське, патріотичне, морально-етичне, естетичне виховання); *уміння вчитися* (здатність організовувати свою навчальну діяльність; формування почуття відповідальності за виконуване завдання; готовність самостійно працювати з новим, доступним за складністю навчальним матеріалом, мати власну думку з приводу обговорювальних питань, обґрунтовувати її), а також *інформаційної, громадянської, здоров'язбережувальної* компетентностей.

Задля зручності використання всі розробки розміщено на окремих аркушах. Поля для записів дадуть змогу вчителю, користуючись запропонованим у посібнику матеріалом, скласти власні плани-конспекти уроків курсу.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.091.3
ББК 74.202.5

ISBN 978-617-00-2973-7

© Кравцова Н. М., Придаток О. Д., 2016
© ТОВ «Видавничка група «Основа», 2017

ЗМІСТ

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ	5
Звуки і букви	7
Урок 1. Звуки слова	7
Урок 2. Заміна, додавання, вилучення одного зі звуків слова так, щоб утворилося інше слово	11
Урок 3. Українська абетка (<i>алфавіт</i>). Вимова і написання слова <i>алфавіт</i>	14
Урок 4. Назви літер за абеткою. Вимова і написання слова <i>вересень</i>	18
Урок 5. Назви літер за абеткою	22
Урок 6. Розташування слів за абеткою з орієнтацією на першу літеру. Вимова і написання слова <i>червоний</i>	26
Урок 7. Уміння користуватися абеткою в роботі з навчальним словником. Вимова і написання слова <i>вулиця</i>	30
Урок 9. Підсумковий урок за темою «Звуки і букви»	34
Урок 10. Склад. Вимовляння слів, «розтягуючи» їх по складах. Вимова і написання слова <i>дятел</i>	38
Урок 11. Перенос частин слів з рядка в рядок по складах. Вимова і написання слова <i>герой</i>	42
Урок 12. Правила переносу слів зі збігом двох і кількох приголосних звуків. Вимова і написання слова <i>метро</i>	46
Урок 13. Правила переносу частин слів з літерами <i>й</i> та <i>ь</i> у середині слів. Вимова і написання сполуки <i>будь ласка</i>	50
Урок 14. Голосні звуки [а], [о], [у], [и], [і], [е]. Спостереження за роботою мовленнєвих органів під час промовляння голосних звуків. Вимова і написання слова <i>Батьківщина</i>	54
Урок 15. Букви, що позначають голосні звуки. Вимова і написання слова <i>медаль</i>	58
Урок 17. Наголос. Вимова і написання слова <i>черевики</i>	63
Урок 18. Наголос. Вправлення у правильному вимовлянні слів, у яких припускаються помилок у наголосі	67
Урок 19. Роль наголосу в значенні слова. Вимова і написання слова <i>диван</i>	70
Урок 21. Аналіз контрольної роботи. Приголосні звуки. Спостереження за роботою мовленнєвих органів (<i>язик, губи, зуби</i>) під час промовляння голосних звуків. Вимова і написання слова <i>духмяний</i>	74
Урок 22. Звук [ф]. Позначення його буквою <i>ф</i>	79
Урок 23. Буква <i>ф</i> і буквосполучення <i>хв</i>	83
Урок 25. Звуки [дж], [дз], [дз'], позначення їх буквосполученнями <i>дж, дз</i>	87
Урок 26. Правильна вимова звуків [г], [ґ], позначення їх буквами «ге», «ґе»	92
Урок 27. Буква «ща». Позначення нею буквосполучення [шч]	97
Урок 28. Уявлення про дзвінки та глухі приголосні. Вимова і написання слова <i>понеділок</i>	101
Урок 29. Правильна вимова дзвінких приголосних у кінці складу, слова	105
Урок 30. Правильна вимова та написання слів із дзвінками приголосними в кінці слова й складу. Вимова і написання слова <i>ведмідь</i>	109

Урок 31.	Практичне засвоєння і вдосконалення нормативної (<i>неоглушеної</i>) вимови дзвінких приголосних у кінці слова і складу	113
Урок 34.	Спостереження за твердими та м'якими приголосними звуками у словах. Розрізнення парних твердих та м'яких звуків. Знак м'якшення в словах	117
Урок 35.	Позначення м'якості приголосних перед [o] знаком м'якшення	121
Урок 36.	Перенос слів із <i>ь, ьо</i> . Вимова і написання слова <i>килим</i>	125
Урок 37.	Тренувальні вправи у написанні, звуко-буквену аналізі слів з м'яким приголосним. Навчальний усний переказ прочитаного твору	129
Урок 38.	Позначення м'якості приголосних букв буквами <i>і, я, ю, є</i>	133
Урок 39.	Закріплення вивченого про тверді та м'які приголосні звуки	138
Урок 41.	Подовжені м'які приголосні звуки, позначення їх на письмі двома однаковими буквами	142
Урок 42.	Перенос слів із подовженими приголосними звуками. Вимова і написання слова <i>рюкзак</i>	146
Урок 43.	Звуко-буквенний аналіз слів із подовженими приголосними звуками	150
Урок 44.	Закріплення вивченого про подовжені приголосні звуки	153
Урок 46.	Удосконалення вимови слів з апострофом перед <i>я, ю, є, ї</i>	157
Урок 47.	Записування слів з апострофом під диктування та правильне їхнє читання. Вимова і написання слова <i>заєць</i>	162
Урок 49.	Перенос слів з апострофом. Звуко-буквенний аналіз слів з апострофом	166
Урок 50.	Підсумковий урок за розділом «Звуки і букви. Склад. Наголос»	171
Слово	. . . . .	175
Урок 51.	Спостереження за лексичним значенням слова	175
Урок 52.	Розвиток уявлень про те, що слово служить для назви предметів, якості, дій	179
Урок 53.	Тематичні групи слів. Вимова і написання слова <i>ноутбук</i>	184
Урок 54.	Розподіл слів на тематичні групи за такими ознаками як колір, матеріал, форма, почуття. Вимова і написання слова <i>співчуття</i>	188
Урок 55.	Складання рядів слів за певною змістовою ознакою (<i>видовою, родовою</i>)	193
Урок 57.	Добирання слів для доповнення речення, складання речень зазначеного змісту	197
Урок 58.	Слова, близькі за значенням	201
Урок 59.	Слова, протилежні за значенням	205
Урок 60.	Формування початкових уявлень про частини мови, про те, що слова поділяються на групи залежно від того, на яке питання вони відповідають. Вимова і написання слів <i>календар, предмет, ознака</i>	209
Урок 61.	Слова, які відповідають на питання <i>хто? що? (іменники)</i>	214
Урок 63.	Аналіз контрольної роботи. Постановка до слів питань <i>хто? що?</i>	218
Література та Інтернет-ресурси	. . . . .	223

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ з/п	Тема уроку	Дата
Звуки і букви		
1	Звуки слова	
2	Заміна, додавання, вилучення одного зі звуків слова так, щоб утворилося інше слово	
3	Українська абетка (<i>алфавіт</i>). Вимова і написання слова <i>алфавіт</i>	
4	Назви літер за абеткою. Вимова і написання слова <i>вересень</i>	
5	Назви літер за абеткою	
6	Розташування слів за абеткою з орієнтацією на першу літеру. Вимова і написання слова <i>червоний</i>	
7	Уміння користуватися абеткою в роботі з навчальним словником. Вимова і написання слова <i>вулиця</i>	
8	Урок розвитку зв'язного мовлення	
9	Підсумковий урок за темою «Звуки і букви»	
10	Склад. Вимовляння слів, «розтягуючи» їх по складах. Вимова і написання слова <i>дятел</i>	
11	Перенос частин слів з рядка в рядок по складах. Вимова і написання слова <i>герой</i>	
12	Правила переносу слів зі збігом двох і кількох приголосних звуків. Вимова і написання слова <i>метро</i>	
13	Правила переносу частин слів з літерами <i>й</i> та <i>ь</i> у середині слів. Вимова і написання сполуки <i>будь ласка</i>	
14	Голосні звуки [а], [о], [у], [и], [і], [е]. Спостереження за роботою мовленнєвих органів під час промовляння голосних звуків. Вимова і написання слова <i>Батьківщина</i>	
15	Букви, що позначають голосні звуки. Вимова і написання слова <i>медаль</i>	
16	Урок розвитку зв'язного мовлення	
17	Наголос. Вимова і написання слова <i>черевики</i>	
18	Наголос. Вправління у правильному вимовлянні слів, у яких припускаються помилок у наголосі	
19	Роль наголосу в значенні слова. Вимова і написання слова <i>диван</i>	
20	Контрольна робота: диктант	
21	Аналіз контрольної роботи. Приголосні звуки. Спостереження за роботою мовленнєвих органів (<i>язик, губи, зуби</i>) під час промовляння голосних звуків. Вимова і написання слова <i>духмяний</i>	
22	Звук [ф]. Позначення його буквою <i>ф</i>	
23	Буква <i>ф</i> і буквосполучення <i>хв</i>	
24	Урок розвитку зв'язного мовлення	
25	Звуки [дж], [дз], [дз'], позначення їх буквосполученнями <i>дж, дз</i>	
26	Правильна вимова звуків [г], [ґ], позначення їх буквами «ге», «ґе»	
27	Буква «ща». Позначення нею буквосполучення [шч]	
28	Уявлення про дзвінкі та глухі приголосні. Вимова і написання слова <i>понеділок</i>	
29	Правильна вимова дзвінких приголосних у кінці складу, слова	
30	Правильна вимова та написання слів із дзвінкими приголосними в кінці слова й складу. Вимова і написання слова <i>ведмідь</i>	
31	Практичне засвоєння і вдосконалення нормативної (<i>не оглушеної</i>) вимови дзвінких приголосних у кінці слова і складу	
32	Перевірка мовних знань і вмінь з теми «Приголосні звуки. Дзвінкі та глухі приголосні»	
33	Урок розвитку зв'язного мовлення	

№ з/п	Тема уроку	Дата
34	Спостереження за твердими та м'якими приголосними звуками у словах. Розрізнення парних твердих та м'яких звуків. Знак м'якшення в словах	
35	Позначення м'якості приголосних перед [о] знаком м'якшення	
36	Перенос слів із <i>ь, ьо</i> . Вимова і написання слова <i>килим</i>	
37	Тренувальні вправи у написанні, звуко-буквеному аналізі слів з м'яким приголосним. Навчальний усний переказ прочитаного твору.	
38	Позначення м'якості приголосних букв буквами <i>і, я, ю, є</i>	
39	Закріплення вивченого про тверді та м'які приголосні звуки	
40	Урок розвитку зв'язного мовлення	
41	Подовжені м'які приголосні звуки, позначення їх на письмі двома однаковими буквами	
42	Перенос слів із подовженими приголосними звуками. Вимова і написання слова <i>рокзак</i>	
43	Звуко-буквений аналіз слів із подовженими приголосними звуками	
44	Закріплення вивченого про подовжені приголосні звуки	
45	Контрольна робота: списування	
46	Удосконалення вимови слів з апострофом перед <i>я, ю, є, ї</i>	
47	Записування слів з апострофом під диктування та правильне їх читання. Вимова і написання слова <i>заєць</i>	
48	Урок розвитку зв'язного мовлення	
49	Перенос слів з апострофом. Звуко-буквений аналіз слів з апострофом	
50	Підсумковий урок за розділом «Звуки і букви. Склад. Наголос»	
Слово		
51	Спостереження за лексичним значенням слова	
52	Розвиток уявлень про те, що слово служить для назви предметів, якості, дій	
53	Тематичні групи слів. Вимова і написання слова <i>ноутбук</i>	
54	Розподіл слів на тематичні групи за такими ознаками, як колір, матеріал, форма, почуття. Вимова і написання слова <i>співчуття</i>	
55	Складання рядів слів за певною змістовою ознакою (<i>видовою, родовою</i>)	
56	Урок розвитку зв'язного мовлення	
57	Добирання слів для доповнення речення, складання речень зазначеного змісту	
58	Слова, близькі за значенням	
59	Слова, протилежні за значенням	
60	Формування початкових уявлень про частини мови, про те, що слова поділяються на групи залежно від того, на яке питання вони відповідають. Вимова і написання слів <i>календар, предмет, ознака</i>	
61	Слова, які відповідають на питання <i>хто?, що? (іменники)</i>	
62	Контрольна робота: диктант	
63	Аналіз контрольної роботи. Постановка до слів питань <i>хто?, що?</i>	
64	Урок розвитку зв'язного мовлення	

Примітка. Кількість годин на вивчення кожної теми вчитель встановлює самостійно, орієнтуючись на рівень підготовленості класу (*подане планування є орієнтовним*). Матеріали для уроків розвитку зв'язного мовлення та уроків корекції, контролю й оцінювання знань — в окремих посібниках Видавничої групи «Основа».

ЗВУКИ І БУКВИ

Дата _____

Клас _____

УРОК 1. ЗВУКИ СЛОВА

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** узагальнити знання учнів про звуки мовлення; учити відтворювати слідом за вчителем та самостійно ланцюжки звуків слова, що містять 5–8 звуків, синтезувати із поданих звуків слова; розвивати спостережливість, уважність, старанність, фонетичний слух; виховувати любов до рідної мови і пробудження інтересу до знань, до навчання;
- **формування ключових компетентностей:**
  - вміння вчитися:* формувати здатність самоорганізовуватися до навчальної діяльності у взаємодії;
  - загальнокультурної:* учити дотримувати норм мовленнєвої культури, зв'язно висловлюватися в контексті змісту;
  - здоров'язбережувальної:* виховувати дбайливе ставлення до власного здоров'я; формувати навички дотримання норм гігієни письма.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Основні терміни і поняття: звук.

Обладнання: малюнки осінньої природи; картки із зображенням овочів та фруктів; картки із записом прислів'їв.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

— Ось і настав перший місяць осені — вересень. День від нас утікає, стає коротшим, а ніч довшою. Теплі промінчики сонечка виходять на прогулянку не так уже й часто. Але вони намагаються подарувати ще своє тепло дітям, птахам, деревам. Заплющте очі! Спробуйте і ви відчутти це тепло. Уявіть, що вас торкається промінчик сонця, і вам від цього тепло на душі, хочеться творити добро.

2. Каліграфічна хвилинка

— Протягом року на уроках української мови ми творитимемо дива. Ви станете учнями зі званням «Розумники».

Гра «Упізнай!»

— Отже, запрошую вас до гри «Упізнай!». Спробуйте за ознаками впізнати, про що йдеться. Послухайте повідомлення.

Крок 1. Вона настає тоді, коли всі учні йдуть до школи.

Крок 2. Дні стають коротшими, а ночі довшими.

Крок 3. Білочка на деревах сушить гриби.

Крок 4. Перелітні птахи збираються у зграї, щоб відлітати у теплі краї.

— Молодці! Звісно, це осінь.

ООО ооо Оо ОоОо

— Розпишіть слово *осінь* за з'єднаннями.

ос сі іннь осінь

Завдання на вибір:

- складіть речення зі словом *осінь*;
  - продовжте речення «Яблука, груші, сливи — це... (*фрукти*)».
- Запишіть речення, що вам сподобалося.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

— Які щедрі дари з поля, з саду приносить нам осінь? (Учитель називає ознаки та демонструє картки-відгадки із зображенням овочів та фруктів: слива, груша, виноград, морква, часник, капуста.)

- Чи то жовта, чи то синя
Соковита господиня.
Чи то сонце, чи то злива —
Пригостить нас влітку... (слива).
- Лампочка вгорі висіла,
Стала смачна, пожовтіла.
Діти лампочку зірвали,
З апетитом скуштували. (Груша)
- На лозі, росюю вмиті, зріли грона соковиті.
В сонця силюнку черпали, золотистим соком стали. (Виноград)
- Сидить дівчина в коморі,
А коса її надворі. (Морква)
- Що то за голова,
Що лиш зуби й борода? (Часник)
- Хто хустиночку свою влітку покриває
І по двадцять хустин на голівці має? (Капуста)

Учні називають слова-відгадки.

- Дівчатка, назвіть перший звук у словах-фруктах.
- Хлопчики, назвіть останній звук у словах-овочах.
- Відтворимо разом зі мною звуки у словах — назвах овочів.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Для того щоб назвати зображення, ви скористалися звуками мовлення. Звуки мови ми чуємо і вимовляємо.

- Що з них утворюється? (Слова)

3. Повідомлення теми і завдань уроку

— Наша мова — це величезна Країна, де мирно живуть найрізноманітніші мовні явища: великі — такі, як текст, речення, середні — слова з різними значеннями і зовсім маленькі, майже непомітні — звуки, букви, розділові знаки. Сьогодні ми навчимося утворювати ланцюжки звуків у словах.

4. Сприймання й усвідомлення нового матеріалу

1) Розповідь учителя.

— Вирушимо в уявну подорож до лісу. Довгим журавлиним ключем літо відлетіло у вирій. Осінь узялася порядкувати, чарівним пензлем позолотила ліси, гаї та запросила в гості ранкову прохолоду. А ще прихопила із собою кухлик. З нього вона розсівала на землю дощик. Кружляла осінь навколо кожного деревця, кущика, травинки, то одягала в барви осені листя, то сильним вітром зривала його. Намагалася закутати ліс сірим туманом від затяжних осінніх дощів.

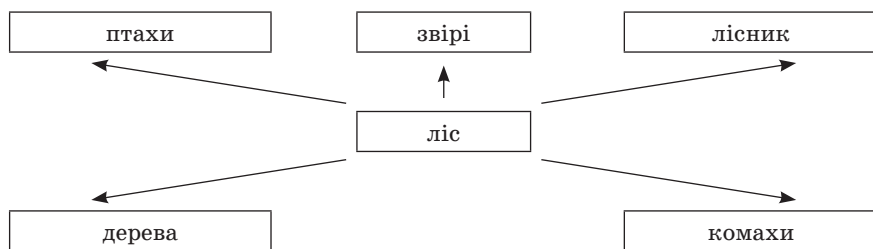
Проблемне запитання

- Яку користь приносить ліс людям?
- Чому не можна вирубувати багато дерев?

Висновок.

Ми всі — господарі природи,
То ж збережемо її вроду!

2) **Складання «асоціативного куща».**

— Назвіть звуки у словах *ліс, дерева, комахи, лісник...*

3) **Робота за підручником. Виконання вправи 1.**

Читання вірша Ліни Костенко «Красива осінь вишиває клени»

- Послухайте вірш. (Учитель читає.)
- Що робила осінь?
- Про що попросило листя в осені?
- А чому листя хотіло довше побути зеленим?
- Назвіть звуки у слові *осінь*.

4) **Виконання вправи 2.**

а) Відгадування загадки.

- Чітко вимовте слово-відгадку.
- Назвіть усі звуки у слові *книга*.

б) Проблемна ситуація.

— Оленка і Василько на уроці трудового навчання виготовили закладку для книги. Вони замислилися над тим, куди її подіти. А що б зробили ви, якщо б мали зайву закладку?

Тест

- А. Забрали б додому, використали б під час читання художньої літератури.
- Б. Подарували б однокласникам у яких у всіх підручниках бракує закладок.

Висновок. Приємно, коли виготовлена власноруч річ приносить користь.

5) **Виконання вправи 3.**

- Прочитайте вірш.
- До кого звертається поет у вірші?
- До чого він закликає?

Завдання на вибір

- Спишіть перший рядок вірша.
- Спишіть другий рядок вірша.
  - Назвіть звуки у слові *читайте*.
  - Назвіть звуки у слові *дітки*.

Висновок. Звук — елемент людської мови, утворений за допомогою органів мовлення.

Фізкультхвилинка

Що за диво? Що за диво?
Вітер знявся і біжить.
Куцик вліво, куцик вправо
Ніби хоче пригостить.
Станемо біля шипшини,

Назбираємо плодів.
Раз і в кошик, два і в кошик,
Ну і повний догори.
Щедра осінь, мила осінь
Спробуй всім нам догоди.

Ольга Придаток

б) **Виконання вправи 4.**

- Складіть слова зі звуків.
- Запишіть утворені слова (*школа, урок*).
- Послідовно назвіть звуки в утворених словах.

7) Виконання вправи 5.

Робота в парах

- Прочитайте прислів'я.
- Поясніть одне одному, як ви розумієте їхній зміст.
- Запишіть прислів'я, що вам найбільше сподобалося.
- Земля багата — народ багатий.
- Земля — наша мати, усіх годує.

5. Узагальнення й систематизація знань

Гра «Ланцюжок»

Учні по черзі називають слова, що починаються звуком, яким закінчується попереднє слово. *Наприклад:* виноград, дуб, барабан...

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

— Ось і завершився наш урок, перший урок української мови у 2-му класі.

Інтерактивна вправа «Піраміда позитивних почуттів»

Учитель простягає руку і говорить: «Сьогодні ми побудуємо піраміду позитивних почуттів. На уроці мені сподобалося, що ви працювали наполегливо і старанно. А що вам сподобалося?». Учні по черзі підходять, кладуть долоньку зверху і говорять: «Мені сподобалося...».

— Пам'ятайте, що ви маєте добре знати і точно виконувати вказівки вчителя, уміти називати звуки у словах.

Добрих успіхів вам у вивченні української мови!

Наприкінці уроку я хочу, щоб ви запам'ятали:

Щоб розумним, мудрим стати,
Треба рідну мову... (*знати*).
А щоб краще говорити,
Треба рідну мову... (*вчити*).
Знає кожен з нас чудово:
Не прожити нам без... (*мови*).
І дзвенить щодня і в свята,

Бо вона така... (*багата*)!
І така джерельна, чиста,
Наша мова... (*промениста*).
Чарівна і калинова
Наша мова... (*веселкова*).
В ній такі слова чудові —
Хліб і сіль на... (*рушникові*).

2. Пропедевтика

— Діти, сьогодні ми вчилися чітко називати звуки у словах. Ці знання нам стануть у пригоді наступного уроку, адже ми будемо вчитися замінювати, додавати, вилучати один зі звуків слова так, щоб утворилося інше слово.

3. Домашнє завдання

Завдання на вибір

1) Виконати вправу 6 (с. 5).

Інструктаж до виконання домашнього завдання

- Записати перші три речення.
- Послідовно вимовляти звуки у виділених словах.

2) Виконати вправу 6 (с. 5).

Інструктаж до виконання домашнього завдання

- Записати перші три речення.
- До виділених слів скласти звукові моделі.

УРОК 2. ЗАМІНА, ДОДАВАННЯ, ВИЛУЧЕННЯ ОДНОГО ЗІ ЗВУКІВ СЛОВА ТАК, ЩОБ УТВОРИЛОСЯ ІНШЕ СЛОВО

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** закріплювати і поглиблювати знання учнів про звуки; учити замінювати, додавати, вилучати один зі звуків слова так, щоб утворилося інше слово; розвивати спостережливість, уважність, старанність, фонетичний слух; виховувати любов до природи та інтерес до навчання;
- **формування ключових компетентностей:**
вміння вчитися: формувати здатність дотримувати певної послідовності виконання завдання під керівництвом учителя;
соціальної: учити дотримувати культури спілкування з різними соціальними партнерами, продуктивно співпрацювати з учнями у парах, групах.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Обладнання: малюнки білки, шишок, дубу, горіха.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Сьогодні день веселий, як ніколи.
Уся природа дивиться до нас в вікно,

Тож створим диво на уроці ми чудове,
Нехай порадує всіх нас воно.

Ольга Придаток

— Диво, а яке воно? Може, ось таке!

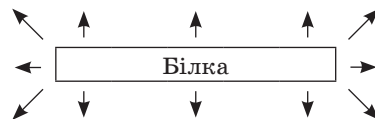
2. Гра «Де заховалася помилка?»

Уранці із ромашки скочувалися у траву сонні мурахи. (*Скочувалася роса.*)
Гойднув вітерець троянду і заблищали червоні ягоди під листям. (*Червоні пелюстки*)

Дивилося вересневе сонечко на пролісок і милувалося його вродою. (*Проліски у вересні не квітнуть.*)

Зраділа білочка, що поруч біля сосни багато грибів боровиків. (*Правильно, без помилки.*)

3. Складання «асоціативного куща» до слова *білка*

4. Каліграфічна хвилинка

— Який перший звук чуємо у слові *білка*? ([б'])

— Назвіть усі звуки у цьому слові.

— Запишіть каліграфічно

БББ ббб БбБбБб

— Розпишіть слово за з'єднаннями.

бі іл лк ка білка

5. Малюнковий диктант (*учитель показує малюнки, а учні записують у зошит*)

Ліс, сосна, горіх, шишка, гриб, гілка.

6. Перевірка домашнього завдання (*вправа 6*)

— Про яку пору року йдеться у тексті?

— Чому берези сумували?

Картка 1

Послідовно вимовити звуки у слові *осінь*. Скласти звукову модель.

Картка 2

Послідовно вимовити звуки у слові *стрічки*. Скласти звукову модель.

Картка 3

Послідовно вимовити звуки у слові *їх*. Скласти звукову модель.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

— З чого складаються слова? (*Зі звуків*)

— Назвіть послідовно звуки у словах. (*Учитель демонструє малюнки: дуб, горіх, шишка.*)

2. Мотивація навчальної діяльності

— Сьогодні на уроці найуважніші учні зможуть побачити мовне диво. Уявляєте, лише один звук може змінити повністю значення слова!

3. Повідомлення теми та мети уроку

4. Сприймання й усвідомлення нового матеріалу

1) Робота за віршем Ігоря Січовика «Букви пожартували».

- Кинула шишку на мене зозуля.
У мене на лобі з'явилася куля. (*Гуля*)
- Риє нам з тобою дріт
Під землею перехід. (*Кріт*)

- Я вдягнув новий салат,
А він довгий — аж до п'ят. (*Халат*)

2) Робота над метаграмами.

— Замініть у слові *малина* перший звук. (*Калина*)

— Додайте до слова *трава* один звук, щоб утворилося нове слово. (*Страва*)

— Вилучіть перший звук зі слова *умова*, щоб утворилося нове слово. (*Мова*)

— Слова, що різняться однією буквою, називаються метаграмами. Спробуйте розгадати!

- Яке число можна перетворити на рибу, змінивши *i* на *o*. (*Сім — сом*)
- З *и* я плаваю у морі, з *i* — ловлю мишей у коморі. (*Кит — кіт*)
- З *к* він скаче та ірже, з *т* — весь час з тобою йде. (*Кінь — тіль*)
- З *н* — частина доби, а з *п* — гріє щозими. (*Ніч — піч*)

3) Редагування тексту (запис на дошці або на моніторі).

На лісовій галявині відбуваються незвичайні дива. Лисичка приготувала Журавлику смачний халат. Коза-Дерева сидить на пеньку і гірко плаче, бо її з хатки вигнав рік. Ведмедик розгортає лапою колючу калину, щоб поласувати солодкими ягодами. А Мудра Сова посадила малих звірят за карту і повчає, де на парті розташовані нори Карпати. Весело живуть звірята.

Завдання на вибір

а) Записати редаговане речення.

Лисичка приготувала Журавлику смачний халат. (*Лисичка приготувала Журавлику смачний салат.*)

б) Записати редаговане речення.

А Мудра Сова посадила малих звірят за карту і повчає, де на парті розташовані нори Карпати. (*А Мудра Сова посадила малих звірят за карту і повчає, де на карті розташовані гори Карпати.*)

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності

1) Робота за підручником. Виконання вправи 7.

— Вимовте звуки у словах-відгадках.

— Чим відрізняються ці слова?

2) Виконання вправи 8. Колективна робота.

— Діти, доберіть до поданих слів такі, що відрізняються першим звуком.

Клин — млин, калина — малина, чайка — гайка, колос — голос, пічка — річка, шибка — рибка, парта — варта, балка — галка.

— Запишіть слова за зразком, підкресліть букви, якими вони відрізняються.

— Усно складіть речення з двома словами.

Завдання на вибір

а) Записати речення. Калина, малина, ожина — це... (ягоди або кущі).

б) Записати утворене речення.

Фізкультхвилинка

3) Виконання вправи 9. Парна робота.

— Прочитайте в парах вірш Ігоря Січовика «Букви пожартували».

— Виправте авторські помилки.

— Запишіть слова за зразком.

Взаємоперевірка. Учні обмінюються зошитами і перевіряють виконану вправу.

Хвилинка спілкування

Учні читають у парах діалог і продовжують розмову.

4) Виконання вправи 10. Самостійна робота.

— Прочитайте слова.

— Вилучіть один звук так, щоб утворилося інше слово.

— Запишіть утворені слова.

— Послідовно вимовіть усі звуки у словах.

— Усно складіть речення зі словом *мова*.

6. Узагальнення й систематизація знань

Розгадування ребусів з подальшою самоперевіркою

ті100 — тісто

ві3на — вітрина

ак3са — актриса

7я — сім'я

100рінка — сторінка

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

Вправа «Мікрофон»

— Чого ви навчилися сьогодні на уроці? (Замінювати, додавати, вилучати один зі звуків слова так, щоб утворилося інше слово.)

— Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?

2. Пропедевтика

— Діти, сьогодні ми навчилися замінювати, додавати, вилучати зі звуків слова один звук так, щоб утворилося інше слово. Ці знання нам стануть у пригоді, коли ми розгадуватимемо метаграми, ребуси.

3. Домашнє завдання

Завдання на вибір

1) Виконати вправу 11 (с. 7).

2) Завдання на картці.

У поданих словах змінити одну букву, щоб утворилося нове слово.

Горе, каса, малина, майка.

Дата _____

Клас _____

УРОК 3. УКРАЇНСЬКА АБЕТКА (*алфавіт*). ВИМОВА І НАПИСАННЯ СЛОВА *алфавіт*

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** узагальнити знання учнів про звуки і букви; ознайомити учнів з поняттями «алфавіт», «абетка», «азбука», правильною вимовою і написанням цих слів; розвивати спостережливість, уважність, старанність, фонетичний слух; виховувати інтерес до знань, до навчання;
- **формування ключових компетентностей:**
уміння вчитися: формувати здатність самоорганізовуватися до навчальної діяльності у взаємодії;
загальнокультурної: учити дотримувати норм мовленнєвої культури, зв'язно висловлюватися в контексті змісту;
здоров'язбережувальної: виховувати дбайливе ставлення до власного здоров'я; формувати навички дотримання норм гігієни письма.

Тип уроку: комбінований урок.

Основні терміни і поняття: буква, алфавіт, абетка, азбука.

Обладнання: алфавіт; картки; доміно.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Добрий день, шановні друзі!
Знову дзвоник нас зібрав,
Влітку в полі, в саду, в лузі
Було безліч у вас справ.
Але вересень шумливий
В школу двері нам відкрив.
Ось побачиш, скільки зможеш
Ти здійснити справжніх див!

Ольга Придаток

— Які ваші очікування від уроку?

2. Перевірка домашнього завдання

1) *Перевірка виконання вправи 11.*

2) *Індивідуальні завдання.*

Картка 1

Прочитай слова. Вилучи один звук так, щоб утворилося інше слово. Запиши утворені слова.

Комар, буряк, ірис, косар, екран. (*Кома, буря, рис, коса, кран*)

Картка 2

Прочитай слова. Додай один звук так, щоб утворилося інше слово. Запиши утворені слова.

Коса, лин, перо, мова, Оля. (*Косар, млин, перон, умова, Коля*)

Картка 3

Прочитай слова. Заміни один звук іншим так, щоб утворилося інше слово. Запиши утворені слова.

Халат, лото, квітка, тісто. (*Салат, літо, клітка, місто*)

3. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно.

AAA aaa AaAaAa

— Розпишіть слово за з'єднаннями.

аз зб бу ук ка азбука абетка алфавіт

— Зверніть увагу на правильність написання слів *азбука, абетка, алфавіт*.

4. Відгадковий диктант

— Послухайте загадки і запишіть слова-відгадки.

- Уночі гуляє, а вдень спочиває,
Має круглі очі, бачить серед ночі. (*Сова*)
- Біла латка, чорна латка по дереву скаче. (*Сорока*)
- Біле, як сніг, надуте, як міх,
Лопатами ходить, а рогом їсть. (*Гусак*)
- Маленьке, сіреньке,
А хвостик — як шило. (*Миша*)
- Є крила, а не літає,
Без ніг, а не доженеш. (*Риба*)

— З-поміж відгадок прочитайте назви птахів.

— Яку користь нам приносять птахи?

Висновок. Кожний птах приносить природі користь. Найголовніше — птахи поїдають шкідливих комах.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Купив батько дерев'яному хлопчикові Буратіно новеньку книжку.

- Як називалася книжка? (*Азбука*)
- Куди поспішав Буратіно? (*До школи*)
- Чого хотів навчитися хлопчик? (*Читати*)

2. Мотивація навчальної діяльності

— Дійсно, коли учні знають алфавіт, вони можуть усе прочитати. Читають вивіски на магазинах, рекламу на рекламних щитах, оголошення, цікаві ілюстровані книги. І не лише вміють читати, а навіть і писати. Пишуть листи Діду Морозу, вітальні листівки рідним, ведуть переписку в Інтернеті. (*Демонстрування ілюстрацій.*)

3. Повідомлення теми та мети уроку

4. Сприймання й усвідомлення нового матеріалу

— Запрошую всіх учнів 2-го класу до чарівної країни Алфавіт. А зайти до неї має право лише той, хто візьме з собою старання, уважність, кмітливість. Хто зуміє зайти до країни, той отримає золотий ключик.

1) Випробування 1.

- Назвіть першу літеру українського алфавіту. (*А*)
- Назвіть останню літеру алфавіту. (*Я*)
- Скільки всього літер в українському алфавіті? (*33*)
- Як інакше можна назвати алфавіт? (*Абетка, азбука*)

2) Випробування 2.

- Навіщо необхідно знати алфавіт?

3) Випробування 3.

Слово *Всезнайка*

— Як утворилося слово *абетка*? (Слово «*абетка*» утворилося за назвами сучасних початкових літер алфавіту — «*а*», «*б*».)

— А слово *азбука*? (Слово «*азбука*» народилося ще в Київській Русі, теж від початкових літер алфавіту «*а*» і «*б*», що називалися тоді «*аз*» і «*буки*».)

— А алфавіт? (Слово «*алфавіт*» є ще старішим. Воно походить від назв перших двох букв старогрецького алфавіту. У стародавніх греків перша літера мала назву «*альфа*», а друга — «*бета*», що з часом почала називатися «*віта*».)

— Усі ви вже є жителями країни Алфавіт. Всі мешканці мають потрудитися.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота за підручником

1) Виконання вправи 12. Колективна робота.

— Прочитайте загадку.

— Запишіть слова-відгадки.

— Послідовно назвіть звуки і букви у слові *чують*.

— Візьміть до уваги! Буква *ь* окремого звука не позначає.

Буква — письмовий знак, що позначає один звук або сполучення двох звуків.

Фізкультхвилинка

Дружно в школу ми прийшли —

(Стискають і розтискають кулаки.)

Осінь вже настала.

(Струшують кистями рук.)

Осінь з сином вереснем

(Пальці в «замок», оберти від зап'ястя.)

В класі нас чекала.

(Струшують кистями рук.)

Всіх за парти посадила,

(Пальці в кулак, колові оберти від зап'ястя всередину.)

Книги й зошити вручила.

(Колові оберти від зап'ястя назовні.)

Букви пишуть всі чомучки —

(Довільно розминають пальці.)

І не втомлюються ручки.

(Струшують кистями рук.)

Людмила Старченко

2) Виконання вправи 13.

— Прочитайте в парах вірш Надії Становської «Звуки і букви».

— Спишіть три останні рядки.

— Поясніть, чим звуки відрізняються від букв.

— Перевірте свій висновок із правилом.

Взаємоперевірка. Учні обмінюються зошитами і перевіряють виконану вправу.

3) Виконання вправи 14. Парна робота.

— Переставте рядки так, щоб можна було прочитати вірш.

Це місто алфавітом звать.

Усі тут літери живуть.

Щасливо й дружно, як сім'я,

Їх тридцять три — від *А* до *Я*.

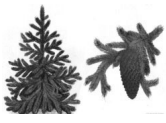
— Як інакше можна назвати алфавіт?

6. Гра «Доміно»

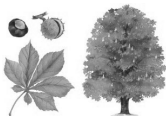
Робота в групах

	Проливала дрібні сльози Молода дівця. Полоскала довгі коси У чистій водиці. (<i>Верба</i>)
---	---

	Що за диво? На гіллі їжачки ростуть малі. В них гостренькі колючки Та зелені кожущки. (<i>Каштани</i>)
---	---

	На зелені листочки Надягли білі віночки. Усміхаючись весні, Зацвітають... (<i>яблуні</i>).
---	--

	Мов зелений їжачок, Має безліч голочок. Поспішає до оселі В новорічні дні веселі. (<i>Ялинка</i>)
---	---

	Наче сонечко на вітах, Зацвіли пахучі квіти. Втішилась сім'я бджолина, — Буде з медом вся родина. (<i>Луна</i>)
---	---

	Дерево росте крилате, Листям різьбленим багате. Примостились під листочки В тубетесчках синочки. (<i>Дуб</i>)
---	---

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

Вправа «Мікрофон»

- Що ви навчилися сьогодні на уроці?
- Як інакше можна назвати алфавіт?
- Чи справилися ваші очікування?
- Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?

2. Пропедевтика

— Діти, наступного уроку ми будемо закріплювати знання про назви літер української абетки.

3. Домашнє завдання

Завдання на вибір

1) Виконати вправу 15 (с. 9).

2) Завдання на картці.

Запиши слова-відгадки.

- Люблять нас усі збирати
Після дощичку в ліску.
Та як букву «г» відняти,
Будем плавати в ставку. (*Гриби — риби*)
- Травою зеленіє,
Квітами розквітає,
А як «п» додати —
Землю оратиме. (*Луг — плуг*)
- Дерева ламає, хвилі здіймає,
А як «к» в кінці додати —
Буде на ланах зростати. (*Буря — буряк*)